נקטע ראשו של אביו אינו מיטמא. בכהן הדיוט מיירי שמותר ליטמא לאביו ולא בכהן גדול וזיר: **אמר** ליה רב המנונא **ההוא דקא אזיל בפקתא דערבות.** בקעה שמצויין בה גנבי: **ופסקוה גנבי לרישיה לאבוה ה"נ** לא ליטמא ליה א] ל"ל מת מצוה קאמרת השתא ב] [כהן][1] באחריני. שאינן קרובין מיימיי באביו לא ליה כ"ש: **והאי** מת מצוה הוא. בתמיה: והתניא מיזהו מת מצוה לא שקורא ואין אחרים עונין אותו. כלומר שאם המת יכול לקרות ויש לו עונין קרובין אין זה מת מצוה והא יש לו[2] לשכור אחרים מתעסקין בו ג]: כיון דקא אזיל בשורתא כמי שאין לו קוברין דמי. ולא שכיחי אינשי התם פי' ר"י הבא[3] ליטפל במת מצוה אם יש שם ישראל שיכול לטפל אף כי אין קרובין לא ליטפל בהן [בהנים] קרובים ולאיה דאמר בפ' כ"ג (לקמן דף מז.) גבי מת מצוה כ"ג וזיר ושל יומא בהן וכ"ש בהן וישראל יומא ישראל ואל יומא בהן וע"ע [מהאי] דפ' (המשה רבה יבמות דף פט.): גבי אשתו קטנה יורשה ומיטמא לה ד] ואין כח[4] לעקור דבר מן התורה ה][ואמאי][5] יומא ומשני כיון דקרובין לא [ירתי לה קרי ולא עני] לה קרינן בה והשתא ה"ד לי' דליכא מתעסקים אחרים מאי איריא מטעם אשתו תיפוק ליה דאפילו אחריני נמי מת מצוה גמור היא אלא דליכא אחרים דיכולים להתעסק ומשום כמת מצוה אלמא בהן ומת לפניו ויש שם ישראל ואינו חושש ליטפל משום מת מצוה ואר"י דודאי מן הדין לאו מת מצוה התם רק לפי שקרוביה מתרשלים ממנה שויוה רבנן כמת מצוה ואף כי אין כח ביד מכמים לעקור דבר מן התורה בקום ועשה במקום שיש פנים וטעם בדבר ודאי לב"ע יש כח לעקור דבר מן התורה (לא) מיימי מאשה שנאמנת לומר מת בעלי דהרי עוקרה דבר תורה בקום ועשה אלמא ודאי במקום שיש פנים וטעם יש כח לעקור ודייקא[6] ומנסבא מתוך חומר שמחמירין בסופה: **מיתיבי** לה **יטמא** גבי כהן הדיוט [כתיב]: ואינו מטמא לה ו] פרט לאבר מן החי של אחותו ואבר מן המת שאינו רשאי להטמאות בהן: לפי שאינו מיטמא לאבר מן החי של אביו. כלומר אף באביו הקרוב יותר אינו רשאי לטמאות לאבר אביו וע"ע [דל"ן] יומא ט מלאביו נפקא[7]: **אבל** מחזיר הוא **על עצם כשעורה.** לקוברו פי' אם נטמא כבר לשאר הגוף: מאי מחזיר [לאו] דאסר פורתא. ז] ה"ג[8] כי אביו חסר בערכו[9] מיטמא לו: **רבי** יהודה היא דתניא רבי יהודה אומר לה מיטמא ואינו מיטמא לאברים לפי שאינו מיטמא לאבר מן החי של אביו אבל מיטמא הוא לאבר מן המת של אביו. ע"י [מזרה] אם נטמא אל שאר הגוף אבל לכתחילה ודאי מודה רבי יהודה דלא יטמא כבריתא דלעיל ובסיפא דהשתא דלעיל תניא בתורת כהנים רבי ט]אומר אינו מיטמא לעצם כשעורה מאביו אבל מחזיר הוא על עצם כשעורה ודבר תימה דאוקימנא כר' יהודה והרי מיירי בסיפא[10] מכלל דרישא לאו ר' יהודה היא אם לא נאמר כולה ר' יהודה היא: **לה** הוא **מיטמא** [ואינו מיטמא] **לאבריה פרט** לבזית מן המת ובזית נצל. ליחה היוצאה מן המת: ומלא תרווד רקב. מלא כף עפרורית ורקבון גוף המת: **יכול לא יטמא** לשדרה וגולגולת ולרוב מניינה[11]. ח] לקמן פי' בהדיא ומפרש לה[12]: רוב מניינה. מנין [קב"ה] אבריה: **כשהוא** אומר אמור ואמרת. דכתיב אמור אל הכהנים ואמרת הוסיף הכתוב טומאה אחרת שתוכל ליטמא וסברא הוא להעמיד אמור ואמרת אאחותו דאחיי[13] למעוטי אבריה שיוכל לטמאות לרוב בניינה ורוב מניינה מ] [14]יכול לא יטמא לשדרה וגולגולת ולרוב מניינו ולרוב בניינו של קרובים אחרים שבתורה דכתיב [לה יטמא]: אמרת מה אחותו מיוחדת שגופה תלוי בו. כלומר שהרי[15] קרובתו ומוטלת עליו לקוברו[16] ומן הדין הוה ליה למימר יכול יטמא למתים אחרים אף לאבריה אי לא גמרינן מאחותו דכתיב בה לה ומשני ההיא נמי ר' כר"ש ב"ר[17] יהודה ורב מסדא דאמר כי האי תנא:

אמר רב חסדא אמר רב [א]נקטע ראשו של אביו אינו מטמא לו מ"ט אמר קרא [1]לאביו בזמן שהוא שלם ולא בזמן שהוא חסר א"ל רב המנונא אלא מעתה קאזיל בפקתא דערבות ופסקוה גנבי לרישיה הכי נמי דלא ליטמא ליה אמר ליה מת מצוה קאמרת השתא יש לומר באחריני מיחייב באביו לא כל שכן והאי מת מצוה הוא [6]והתניא [2]איזהו מת מצוה כל שאין לו קוברין קורא ואחרים עונין אותו אין זה מת מצוה והא אית ליה ברא כיון דקאזיל באורחא כמי שאין לו קוברים דמי מיתיבי [2]לה יטמא [3]הוא מטמא [1]ואינו מטמא לאיבריה לפי שאינו מטמא לאבר מן החי של אביו אבל מחזיר הוא על עצם כשעורה מאי מחזיר הוא על עצם כשעורה לאו למימרא דאי מיחסר פורתא לא ההיא ר' יהודה היא דתניא רבי יהודה אומר לה (ה) מיטמא ואינו מיטמא לאבר מן המת של אביו **והתניא** רב כהנא בר"א בן יעקב לה (ב) מיטמא ואינו מיטמא לאברים פרט לבזית מן המת ובזית נצל ומלא תרווד רקב יכול לא יטמא לשדרה ולגולגולת ולרוב בניינה ולרוב מניינה (ג) כתיב [3]ואמרת אליהם הוסיף לך הכתוב טומאה אחרת יכול

[בכהני גוונא]: **דסגיא** וה"ג ר' יהודה אומר לה יטמא ואינו מיטמא לאבריה לפי שאין אדם מיטמא על עצם כשעורה מאביו אבל הוא חוזר על עצם כשעורה מאביו. כלומר לאביה הוא דאינו מיטמא בין בחייו בין במותו לפי שאין אדם מיטמא תחילה על עצם כשעורה מאביו לפי שלא התירה תורה ליטמא אלא בדבר שעיקר הגוף בו אבל מיטמא הוא לעיקר הגוף לכתחלה ואם נחסר הוא הולך וגודל אחריו ואפילו על עצם כשעורה ואנא אמינא לה כרבנן דפליגי עליה דר' יהודה דאמרי כיון שנחסר במקצת שוב אינו מותר ליטמא בו. ופסקינן שכתוב בהן לפי שאינו מיטמא לאבר מן החי של אביו אבל מיטמא לאבר מן המת של אביו שבשתא היא מדתני רב כהנא בסמוך אף כל שכל גופו תלוי בו כגון רוב בניו ורוב מניו הוא דמיטמא אבל לא לאבר אחד ומוקימנא לה להיא נמי כרבי יהודה ועוד לא אשכחן לה דיסמיא משנה זו בשם ר' יהודה הכי דהא לא קתני לה הכי אלא כדגרסינן לה אבן לפי שאין אדם מיטמא על עצם כשעורה כו': **והתני רב כהנא בר"א.** כלומר בברייתא דר' אליעזר בן יעקב: **כזית נגל.** נגל ליחה היוצאת מן המת שפורש ממנו ואין נגל אלא לשון הפרשה כמו שמתרגמינן יי"ל אלהים (בראשית לא) ואפרש יי' מפי רבי אליקום. מפרש לקמן בשר המת שקרש בפ' כ"ג וזיר (דף ג.): **והתני רב כהנא.** בברייתא דר"א בן יעקב לה [3]מיטמא בגופה שלם ולא לאחד מאבריה פרט לבזית מן המת כו' שאינו מיטמא לה: **יכול לא יטמא לשדרה וגולגולת כו'.** הוא"ל ואתה אומר כן שאינו מיטמא לאבריו: **כשהוא אומר.** אמור אל הכהנים בני אהרן ואמרת אליהם הוסיף לך הכתוב טומאה אחרת דבשדרה ורוב בניינה כגון שתי שוקיים ירך אחת ורוב מניינה כגון קב"ה איבריה הימנה שיכול ליטמא: יכול

ובאו

מסורת הש"ס

עין משפט נר מצוה

עז א מיי' פ"ב מהל' אבל הל' טו סמג לאוין רלה טור יו"ד סי' שצד סעיף ט:

עח ב מיי' שם פ"ג הל' ח סמג לאוין רלו טוש"ע יו"ד סי' שצד סעיף ה: [וכרב אלפס רישא הלכות שמחה דף סג.]:

עט ג מיי' פ"ג הל' ט סמג שם טוש"ע יו"ד סימן שצג סעיף ד וסי' שצד סעיף ד:

פ ד מיי' שם פ"ב הל' יד סמג שם טוש"ע יו"ד סימן שצג סעיף ט וע"ש:

גליון הש"ם

תוס' ד"ה מיתיבי כו'. מלאביו נפקא עי' קונטרס דף ג ע"ב תד"ה ולע"ק:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א) תוס' ד"ה אמר ליה כו' ה"נ לא ליטמא ליה. ל' נמתק ל"ל וכ"כ כלומר. ב) ד"ה מ"ל וכו' מ"מ קאמרת השתא כהן. ג' הכן נמתק וכ"כ שאם. ד"מ ג) ד"ה והא מ"מ כו' אחרים מתעסקין בו. ה"ב כאן הס"ד ואח"כ הס"ד כיון דקאזיל באורחא: ד) בא"ד גבי שאמר קטנה יורשה ומטמא לה פרק ואי אין כל"ל. ה"מ: ה) בא"ד לעקור דבר מן התורה ואמאי מטמא. מי' ואמאי יטמא מתקו וכ"כ אב מטמא בעל מטמא וכו' כל"ל. ו) מ"מ:] ד"ה מיתיבי וכו' ואינו מטמא לה מילת לה נמתק ה"ב לאבריה וכו' וכ"ע ל"ל לה יטמא מלאביו בקא כל"ל ועי' מ"מ:] ד"ה אבל מחזיר וכו' חסר פורתא ואפ"ה כי אינו חסר בנו מיטמא לו ל"ל ח] ד"ה יכול וכו' רוב מניינה לקמן. ב"כ ר' דף נב ע"ב: ט] ד"ה אהוא וכו' לרוב בניינה ו' רוב מניינה. ב"ב כאן הס"ד אחר"כ אמר ל"ל ומשני: י] בא"ד ומשני ה"מ נמי ר' יהודה וכב חסדא ע"ל:

פי' הרא"ש

ל הגוסס: נקטע ראשו ל אביו של כהן הדיוט: בפקתא דערבות. בקעה מצויין בה ליסטים: כל אין לו קוברים. קורא אחרים עונים אותו. פירוש אם המת היה יכול לקרות לו קוברים עונים אותו. אם אין לו קוברים אחרים עונים אותו לבא לקברו ומרא גדולה היא דאם אין יכול לחזור ולמצוא קוברים לא יטמא לו. ישנא [דגמ'] דפ' האשה אמר משמע כפי' קמא דקורבה תלייה מלתא דרס' התם כיון דאיהו לא ירית יתה קריא ולא יה קרי ביה. כיון דקא אל באורחה כמו שאין קוברי' דמי והלכך נהי

ד ישום קורבא דאבא לא מטמא כיון דחסר משום מת מצוה מיהא מטמא מכאן משמע דאם יש שום ישראל שיטפל בה לא מקרי מת מצוה ולא יטפל בו הכהן דמשמע דוקא בפקתא דערבות דלא שכיחי אינשי כ"ל הא אי שכיחי אינשי אפילו אינם קרובי המת לא יטמא הכהן ועוד ראיה מהא דאמר לקמן פ' כ"ג וזיר ואל יטמא כ"ג ו) וזהו שאמר כהן וישראל יטמא ישראל ואל יטמא כהן. מיתיבי ל: יטמא גבי אחות כהן הדיוט כתיב לה יטמא משמע כשהיא בשליטותה: ולא לאבר מן המת של אביו. כלומר אפילו אביו הקרוב לו יותר אינו מטמא לאיבריו. וצ"ע מ"ל דאינו מטמא לאיבריו אביו. ושמא כ לאביו נפקא: אבל מחזיר הוא על עצם כשעורה. כלומר אע"פ שאינו יכול ליטמא לא לאבר ולא לכעדשה. מ"מ אם נטמא כבר לאביו מחזר הוא על עצם כשעורה של אביו לקוברו: מאי מחזר לאו דקא ד חזר פורתא בשעה שנטמא לאביו וחסר ממנו עצם כשעורה ואפ"ה נטמא לו: האי תנא סבר לה כר' יהודה ורבנן פליגי עליה. ואנא כרבנן סבירא לי: אבל מטמא על אבר מן המת של אביו. פי' ע"י חזרה א ז כבר נטמא לשאר הגוף אבל לכתחלה מודה ר' יהודה דאינו יכול לטמא כברייתא דלעיל דאל"כ מאי שנא לאבר מן החי דלא מטמא דלא מסתברא לחלק בין אבר מן החי לאבר מן המת אלא דלאבר מן ה ות מטמא ע"י חזרה. ובסיפא דההיא דלעיל תניא בת"כ ר' יהודה אומר אינו מטמא לעצם כשעורה מאביו אבל מחזר הוא על עצם כשעורה. ותימה הוא היאך מוקי לה כר' יהודה הא מדקתני סיפא ר' יהודה א מר מכלל דרישא לאו ר' יהודה היא. וי"ל דכולה ר' יהודה היא: וכזיית מנצל. ליחה היוצאת מן המת: לרוב מניינו היינו (קמ') [קב"ה] איבריה רוב מנין האיברים שהם רמ"ח איברים: ולרוב בניינו מפ' לקמן ב' שוקיים ו"ך א' או ב' ירכיים ושוק א': כשהוא אומר אמור אל הכהנים בני אהרן הוסיף לך הכתוב טומאה אחרת שיוכל לטמא לה. ומסתברא דקאי אאחותו דדרישא שאינו מטמא לאיבריה ואשמועינן דך

ו) כ"ל וכ"ש כהן וישראל וכ"ה בתוס' כאן ד"ה והא:

מסורת הש"ס

ו) יומא פט: עירובין יח:, כ) סוטה ג., ג) [דף מח:], ד) [מהלכין פו.], ה) כ"ל ר' יהודה, ו) שיך לדף מד.,

תורה אור השלם

1. כִּי אִם לְשֵׁאֵרוֹ הַקָּרֵב אֵלָיו לְאִמּוֹ וּלְאָבִיו וּלְבִנוֹ וּלְבִתּוֹ וּלְאָחִיו:
ויקרא כא ב
2. וְלַאֲחֹתוֹ הַבְּתוּלָה הַקְּרוֹבָה אֵלָיו אֲשֶׁר לֹא הָיְתָה לְאִישׁ לָהּ יִטְמָא:
ויקרא כא ג
3. וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל מֹשֶׁה אֱמֹר אֶל הַכֹּהֲנִים בְּנֵי אַהֲרֹן וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם לְנֶפֶשׁ לֹא יִטַּמָּא בְּעַמָּיו:
ויקרא כא א

נוסחת הריב"ן

ו) הוס: ב) יומא:

הגהות הב"ח

(ה) גמ' לה יטמא ואינו מטמא לאביה (שאינו מיטמא וכו' של אביו) תפ"מ וע"ב גי' רש"י שאין אדם מיטמא על עצם כשעורה מאביו אבל הוא חוזר על עצם כשעורה מאביו: (ב) שם כר"א בן יעקב לה יטמא: (ג) שם ולרוב מניינה כשהוא כתוב וממרת: (ד) רש"י ד"ה מ"ל ממת וכו' דמי השתא יש לומר כל"ל והד"ח: (ה) ד"ה מיתיבי וכו' ואינו יכו' להחזירו לכמות שהיה מתחלה כל"ל והד"ח:

הגהות התוספות

1. כ"ל השתא י"ל. תוספת כהן נמתק. 2. כ"ל יש לו בן שיכול לשכור כו'. 3. כ"ל כהן הנא. 4. כ"ל פריך ואי אין כח ביד חכמים לעקור כו'. 5. כ"ל אמאי יטמא לה. 6. כ"ל ובאמת יש טעם בדבר דדייקא ומנסבא. 7. כ"ל וע"ע מגא לן ושמא מלאביו נפקא. 8. כ"ל הרי. 9. כ"ל פורתא. 10. כ"ל מדמיירי ר' יהודה בסיפא. 11. כ"ל לרוב בניינה ולרוב מניינה. 12. כ"ל לקמן פ' כהן גדול (דף נב:) מפרש לה. 13. כ"ל דאחיי בה קרא. 14. תיבות "שבתורה דכתיב לה יטמא" נמתק. וכ"ל שהתיר הכתוב לטמאות בכהן. 15. כ"ל שהיא. 16. כ"ל לקוברה. 17. כ"ל דרבא"ר כרבי יהודה.

מוסף רש"י

לה יטמא. אם מתה, ואינו מיטמא לאבריה. אם אחד מאלו מוכה שאין ואלבריו טופלין אין מיטמא לה. דקי"ל בהעור והרובע (חולין קכח:) אבר מן החי מטמא כאבר מן המת, ואלטריך לה למעט אבריה (סוטה ג.).

יכול לא יטמא לשדרה ולגולגולת ולרוב בניינו ולרוב מניינו של אחרים אמרת מה אחותו מיוחדת שגופה תלוי בו ומיטמא לשדרה ולגולגולת ולרוב בניינה ולרוב מניינה אף כל שגופו תלוי בו מיטמא לשדרה ולגולגולת ולרוב בניינו ולרוב מניינו ההיא נמי רבי יהודה היא ורב דאמר כי האי תנא דתניא מעשה שמת אביו של רבי [6]יצחק בגינזק ובאו והודיעוהו לאחר שלש שנים ובא ושאל את ר' יהושע בן אלישע וד' זקנים [שעמו] ואמרו [א]לאביו בזמן שהוא שלם ולא בזמן שהוא חסר: **מתני'** [3]שלשה מינין אסורין בנזיר הטומאה והתגלחת והיוצא מן הגפן חומר בטומאה ובתגלחת מביוצא מן הגפן [2]שהטומאה [1]והתגלחת סותרין והיוצא מן הגפן [7]אינו סותר חומר ביוצא מן הגפן מבטומאה ובתגלחת שהיוצא מן הגפן [8]לא הותר מכללו וטומאה ותגלחת הותרו מכללן [9]בתגלחת מצוה ובמת מצוה וחומר בטומאה מבתגלחת [1]שהטומאה סותרת את הכל וחייבין עליה קרבן [10]ותגלחת אינה סותרת אלא שלשים ואין חייבין עליה קרבן: **גמ'** [3]וטומאה לא תותר מכללה ק"ו מיין ומה יין שאינו סותר לא הותר מכללו טומאה שסותרת אינו דין שלא תותר מכללה ת"ל [1]לאביו ולאמו לא יטמא לאביו ולאמו לא יטמא אבל מיטמא הוא למת מצוה ויין יותר מכללו ק"ו מטומאה מה טומאה שהיא סותרת הותרה מכללה יין שאינו סותר אינו דין שיותר מכללו אמר קרא [2]מיין ושכר יזיר [7]לאסור יין מצוה כיין רשות ויין יסתור את הכל ק"ו מטומאה מה טומאה שהותרה מכללה סותרת את הכל יין שלא הותר מכללו לא כ"ש שיסתור אמר קרא [3]והימים הראשונים יפלו כי טמא נזרו טומאה סותרת ואין היין סותר והתגלחת תסתור את הכל ק"ו מטומאה ומה טומאה [11]שלא עשו בה מטמא כמיטמא סותרת את הכל תגלחת [12]שעשו בה מגלח כמתגלח אינו דין שתסתור את הכל אמר קרא והימים הראשונים יפלו כי טמא נזרו טומאה סותרת את הכל ואין תגלחת סותרת את הכל וטומאה נעשה בה מטמא כמיטמא ק"ו מתגלחת ומה תגלחת שאינה סותרת אלא שלשים עשה בה מגלח כמתגלח טומאה שהיא סותרת את הכל אינו דין שנעשה בה מטמא כמיטמא אמר קרא [4]וטמא ראש נזרו למטמא ראש נזרו ותגלחת לא נעשה בה מגלח כמתגלח ק"ו מטומאה ומה טומאה שהיא סותרת את הכל לא עשו בה מטמא כמיטמא תגלחת שאינה סותרת אלא שלשים יום לא כל שכן שלא נעשה מגלח כמתגלח אמר קרא [5]תער לא יעבור על ראשו קרי ביה לא יעבור הוא ולא [6]יעבור לאחר ותגלחת לא תותר מכללה ק"ו מיין ומה יין שאינו סותר לא הותר מכללו תגלחת שסותרת אינו דין שלא תותר מכללה אמר רחמנא ראשו ואמר רחמנא זקנו ותגלחת לא תסתור כלל קל וחומר מיין ומה יין שלא הותר מכללו אינו סותר תגלחת שהותרה מכללה אינו דין שלא תסתור בעינן גידול שער והא ליכא ויין יסתור שלשים יום ק"ו מתגלחת ומה תגלחת שהותרה מכללה סותרת יין שלא הותר מכללו אינו דין שיסתור מידי הוא טעמא אלא משום גידול שער גבי יין הא קאים שערו:

מתני'

ובאו [א]והודיעוהו לאחר ג' שנים ושאל את ר' יהושע בן [אלישע] זקנו שהיה רולה לקברו בקברי אבותיו ואמר לו לאביו בזמן שהוא שלם: **חומר** בטומאה ובתגלחת שסותרין. טומאה בהדיא כתיב והימים הראשונים יפלו ותגלחת שסותרת שלשים כדלמרינן לקמן משום דבעינן גידול שער כדי גידול שער סתם נזירות[1] [ב]שיהא השער בשעת תגלחת מצוה: **והיוצא** מן הגפן אינו סותר. בהדיא ממעטינן ליה בגמ': **חומר** ביוצא מן הגפן שלא הותר מכללו. [ג] לאסור[2] יין מצוה כיין הרשות שאם נשבע שאשתה ואח"כ נדר בנזיר אסור [ביין] ותגלחת הותרה[3] בתגלחת מצורע [כדאמרינן לקמן][4] (דף נח.) מראשו וטומאה הותרה במת מצוה: **ויין** יותר מכללו. למי שנשבע שאשתה: אמר קרא מיין ושכר. דמיותר כדאמרינן בפ"ק (לעיל דף ג.): **כי** טמא ד] (מעיקרו סותר כי טמא) נזרו מיעוטא הוא: **שלא** עשה מטמא במיטמא. מטמא הנזיר אינו לוקה: **שעשו** בה המגלח. את הנזיר כמתגלח כנזיר עצמו וילקו שניהן כדדרשינן בסמוך:

אמר קרא ראשו. גבי מצורע להתיר מצורע נזיר:

תגלחת שהותרה מכללה אינו דין שלא תסתור. וא"ת טומאה תוכיח וי"ל מה לטומאה שכן סותרת את הכל: **ומה** תגלחת שהותרה מכללה סותרת. וא"ת מה לתגלחת שכן עשה בה מגלח כמתגלח תאמר [ביין] שלא עשה משקה כשותה וי"ל דמהאי טעמא נעשה בו משקה [כשותה] אבל בתר דמשני דיין [אינו סותר] דין הוא דלא נעשה בו משקה כשותה הואיל דלא סותר: ומגלח

פא א מיי' פ"ג מהל' אבל הל' טו סמג לאוין רלו טוש"ע י"ד סימן שמג סעיף ט:
פב ב מיי' פ"ו מהל' מירות הלכה ג:
פג ג מיי' שם הלכה ח ב:
פד ד מיי' שם הלכה א:
פה ה ו מיי' שם פ"ז הלכה יא:
פו ז מיי' שם פ"ו ה"ג:
פז ח מיי' שם הלכה א ב:
פח ט מיי' שם פ"ה הל' כ ופ"ג מהל' אבל הלכה ה:
פט י מיי' פ"ה מהל' מירות הל' יא סמג לאוין רכ:

הגהות התוספות

1. מתינה כדי עד מיתת מירות שיין בפה"ד אמר מיתת מצוה. 2. ל"ל דאסור. 3. ל"ל הותרה מכללה. 4. נדל"ל כדאמרינן לעיל (דף מח.):.

פי' הרא"ש

קרא אע"פ שאינו מטמא לאיבריה מטמא הוא לשדרה ולגולגולת. דא"כ לשתוק קרא מיניה דממילא נתמעטו כל האיברים. מה אחותו מיוחדת שגופה תלוי בו. פי' שמוטלת עליו לקוברה אף אני אביא שאר קרובים שמוטלין עליו לקוברו: כולה ר' יהודה היא. הגך ג' ברייתות כולן כרבי יהודה: ובא ושאל את ר' ישמעאל בן אלישע ואסר עליו משום דא"א שלא חסר ממנו כלום: שהטומאה והתגלחת סותרים דכתיב והימים הראשונים יפלו. ותגלחת סותרת ל' כדאמר לעיל דבעי' גידול שער של סתם נזי': שהיוצא מן הגפן לא הותר מכללו. כגון לשתות יין מצוה דטומאה ותגלחת הותרו מכללן. טומאה למת מצוה ותגלחת לנזיר מצורע כדדרשינן לעיל מראשו: ת"ל לאביו ולאמו לא יטמ' וקרא יתירה הוא דהא כבר כתיב על כל נפשות מת לא יבא לא יטמא להם [במותם ל"ל]: ומה טומאה שלא עשה בה מטמא כמיטמא שהמטמא את הנזיר אינו לוקה. אבל תגלחת אחר שגלחו לוקה כדדריש בשמעתי' מקרא: אמר וטמא ראש נזרו למטמא ראש נזרו אזהר רחמנא ולא למטמא ראש נזי' אחר: תער לא יעבור על ראשו. דמשמע לא יעבור כלל בין הוא עצמו בין אחר:

תורה אור השלם

1. וְעַל כָּל נֶפֶשׁת מֵת לֹא יָבֹא לְאָבִיו וּלְאִמּוֹ לֹא יִטַּמָּא: ויקרא כא יא
2. מִיַּיִן וְשֵׁכָר יָזִיר חֹמֶץ יַיִן וְחֹמֶץ שֵׁכָר לֹא יִשְׁתֶּה וְכָל מִשְׁרַת עֲנָבִים לֹא יִשְׁתֶּה וְעֲנָבִים לַחִים וִיבֵשִׁים לֹא יֹאכֵל:

במדבר ו ג

3. וְהַזִּיר לַיְיָ אֶת יְמֵי נִזְרוֹ וְהֵבִיא כֶּבֶשׂ בֶּן שְׁנָתוֹ לְאָשָׁם וְהַיָּמִים הָרִאשֹׁנִים יִפְּלוּ כִּי טָמֵא נִזְרוֹ: במדבר ו יב
4. וְכִי יָמוּת מֵת עָלָיו בְּפֶתַע פִּתְאֹם וְטִמֵּא רֹאשׁ נִזְרוֹ וְגִלַּח רֹאשׁוֹ בְּיוֹם טָהֳרָתוֹ בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי יְגַלְּחֶנּוּ: במדבר ו ט
5. כָּל יְמֵי נֶדֶר נִזְרוֹ תַּעַר לֹא יַעֲבֹר עַל רֹאשׁוֹ עַד מְלֹאת הַיָּמִם אֲשֶׁר יַזִּיר לַיְיָ קָדֹשׁ יִהְיֶה גַּדֵּל פֶּרַע שְׂעַר רֹאשׁוֹ: במדבר ו ה

נוסחת הריב"ן

א) וכדרבא: ב) לא: ג) דמושבע: ד) בגלוי: ה) למעטא את ראש מזרו הוא דהוהיר ולא לאמרים מדלא כתיב ביה וטמא לו לאש מזרו: ו) דלא גריסי כדאמרינן:

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה הא נמי וכו' כו"י ורב הוא לאמר כי האי תנא: (ב) ד"ה וטומאה ותגלחת הותרו מכללן בתגלחת: (ג) ד"ה ויין יותר וכו' יין מצוה. נ"ב עיין פ"ק דף ד: (ד) ד"ה לאסור וכו' משום דמרשבע ועומד:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א) תוס' ד"ה ובאו וכו' ושאל את רבי יהושע בן אלישע וזקנים. כל"ל: ב) ד"ה חומר וכו' שאם מזרות בעינן כל"ל: ג) ד"ה חומר ביוצא כו' מכללו לגון לאסור כו' כל"ל: ד) ד"ה כי טמא מזרו טומאה סותר כי טמא מזרו מיעוטא הוא. כל"ל:

שלשה מינין פרק ששי נזיר

ומגלח בשביעי ויביא קרבנו בשמיני. כדכתיב בפרשה וגלח (את) ראשו ביום טהרתו ביום השביעי יגלחנו וביום השמיני יביא שתי תורים וכבש לאשם: **א"ל** ר' טרפון מה בין זה למצורע. ששמעתי ממך[1] שנאמר בפרשת מצורע בתגלחת שניה והיה ביום [השביעי] יגלח את כל שערו וכבס בגדיו במים[2] וטהר וביום [השמיני] יקח שני כבשים וכבשה אחת וגו' שמעתי[3] ממך דמצורע א] יגלח בשמיני ויביא[4] קרבנו בתשיעי: ג"ל שזה טהרתו תלויה בימיו אחר [הזייתן] ג' וז' ומצורע טהרתו תלויה בתגלחת אף[5] כי טבל בז' לריך לטבול פעם אחרת אחר גילוח ואם כן הוי טבול יום ואינו מביא קרבנותיו אלא ג"כ היה מעורב טבול יום ואינו מביא קרבנותיו בתגלחת אף[6] עד ה' נקרא טבול יום ואינו מביא קרבנותיו אלא ג"כ היה מעורב שמש שהרי הקפיד הכתוב שיטהר מטומאת מצורע בהגלחת קרבנותיו ב] [אם כן] אין בידו לשלם קרבנות:

קיבלה מיניה. רבי טרפון מר' עקיבא נזיר[7] שגילח בשמיני מביא קרבנותיו [בשמיני] או לא: **דתני** הלל גילח בשמיני **מביא** קרבנותיו בתשיעי. וקיים ליה להש"ס דגבי נזיר מתניית והשתא מדמתיא[8] בשלמא אי לא קבלה מיניה הא מני ר"ט היא אלא אי ס"ד דקבלה לכ"ע ליתי קרבנותיו בשמיני: **הא** דלא טבל בשביעי. הא דתני הלל שהמתין[9] וקפיד רחמנא שיביא נזיר הואיל[10] קרבנו בטהרה ובעודו[11] טבול יום לא יביא קרבנות גם לא ישלם קרבנות: **אמר אביי**. הא דתניא[12] גבי זב כתיב בפרשת מצורע וכי יטהר הזב מזובו וספר לו שבעת ימים וכבס בגדיו ורחץ במים חיים וטהר וביום השמיני יקח לו שתי תורים ובא לפני ה' אל פתח אהל מועד ונתנם אל הכהן וכפר עליו הכהן וטהר וגו' אימתי הוא בא בשבעת יום ועשה הערב שמש: [2] **(ובת"כ)** מצאתי כך יכול יטבול בו ביום שמיני[13] פי' שיוכל להמתין מלטבול עד יום השמיני ת"ל ובא לפני ה'[14] כיצד הוא בא אלא[15] טבל מבעוד יום ועשה הערב שמש ואל תתמה היכי פשיטא ליה לתנא דטבול יום אסור ליכנס למחנה לויה דקאמר כיצד נכנס אלא אם כן טבל מבעוד יום הלא טבול יום דמת מותר ליכנס במחנה לויה וכן משמע[16] בסמוך דיש לומר דמשמע ליה קרא הכי ובא לפני ה' ביום השמיני אסור ליכנס לקודש יום השמיני אסור ליכנס ד]:

אלמא קסבר טבול יום[17] כזב דמי. כך היו אומרים מבריהו דרב נתן בדבי הושעיא אחרי שאמו רואין דס"ל לתנא דטבול יום דאסור[18] ליכנס במחנה לויה אף כי טבול יום דמת ודרך מותרין מכלל דסבירא ליה לתנא דטבול יום דזב כזב (דבפרק קמא)[19] לענין דאין שותטין וזורקין עליו ואם המתין וטבל[20] עד יום השמיני לא[21] נשלוח קרבנות דאין[22] שותטין וזורקין עליו דהכי איתא בפ' שני דכריתות (דף י.) דלמ"ד טבול יום דזב כזב דמי אין שותטין וזורקין עליו ואני שמעתי שמעי[23] לדקדק טבול יום כזב הואיל דטומאה יוצאה עליו מגופו אפילו בגבול שתי דאיות שאינו מחוסר כפורים דאסור ליכנס במחנה לויה: **ואמינא** להו אנא אלא מעתה. כלומר לפי מה שסתמו דבריהן ולא פירשו מהיכא המנא דטבול יום דזב אסור ליכנס במחנה לויה ואמאי סובברים שמוכיח [מדכתיב] ובא ביום השמיני מכלל דאם טבל [בשמיני] הואיל והוא טבול יום אסור ליכנס: דכתיב[24]. בפרשת נשא גבי נזיר טמא וגילח ראשו ביום טהרתו ביום השביעי יגלחנו וביום השמיני יביא שתי תורים או שני בני יונה אל הכהן פתח אהל מועד וגו' והביא כבש בן שנתו לאשם וגו' א"נ אימתי הוא מביא כשטבל ועשה הערב שמש: שער

מתני' [א]תגלחת טומאה כיצד היה מזה בשלישי ובשביעי ומגלח בשביעי ומביא קרבנותיו בשמיני ואם גילח בשמיני מביא קרבנותיו בו ביום דברי ר"ע א"ל ר' טרפון מה בין זה למצורע א"ל [2]זה טהרתו תלויה בימיו [3]ומצורע טהרתו תלויה בתגלחתו [4]ואינו מביא קרבן אא"כ היה מעורב שמש: **גמ'** קיבלה מיניה או לא ת"ש דתני הלל גילח בשמיני מביא קרבנותיו בתשיעי ואי ס"ד קיבלה מיניה ליתי קרבנותיו בשמיני אמר רבא לא קשיא הא דטבל בשביעי הא דלא טבל בשביעי אמר אביי אשכחתינהו לחבריה דרב נתן בר הושעיא דיתבין וקאמרין [1]ובא לפני ה' אל פתח אהל מועד ונתנם אל הכהן אימתי הוא [בא] בזמן שהוא טבל ועשה הערב שמש אין לא טבל ועשה הערב שמש לא אלמא קסבר [5]טבול יום של זב כזב דמי אמינא להון אנא אלא מעתה גבי נזיר טמא נמי דכתיב [2](והביא אותם) אל הכהן אל פתח אהל מועד אימתי הוא [בא] בזמן שטבל ועשה הערב שמש מכדי

בשביעי עד בשמיני אינו יכול להביא קרבנותיו בו ביום עד התשיעי. אבל מצורע המגלח וטובל ביום שמיני שלו יכול להביא קרבנותיו בו ביום ואינו לריך הערב שמש לפי שהוא טהור ועומד משעת עזיבה דאשמועה דטבל בתגלחת הראשונה דהא כתיב ביה וטהר: **גמ' קיבלה מיניה**. רבי טרפון שאם גילח נזיר בשמיני שיכול להביא קרבנותיו בו ביום [3] ואינו לריך הערב שמש [שמיני עצמו] ואינו לריך להמתין עד התשיעי: **ת"ש דתני הלל גילח נזיר בשמיני מביא קרבנותיו בתשיעי**. וש"מ לא קיבלה מיניה: **אמר רבא**. לעולם קיבלה והא דאמרת אם איתא דקיבלה מיניה ליתי בשמיני לא קשיא דבי אמרי אם גילח בשמיני מביא קרבנותיו בשמיני[ד]: [7]**דטבל בשביעי**. שהיה לו הערב שמש והא דתני הלל מביא קרבנותיו בתשיעי כגון דלא טבל בשביעי עד שמיני ור"ע לטעמיה דאמר נזיר אינו מביא קרבנותיו אלא במעורב שמש. ואיכא דאמרי אליבא דר"ע בתנאי דמצורע שגילח בשמיני אינו מביא קרבנותיו עד בתשיעי לפי שאינו מביא אלא במעורב שמש בתשיעי ובשבתא היא דבהדיא קתני לה בת"כ[1] דאם גילח בשמיני מביא קרבנותיו בשמיני והכי נמי א"ל רבי טרפון לתתם מה בין זה לנזיר: **אמר אביי אשכחתינהו לחבריה דרב נתן בר הושעיא דיתבי וקאמרי וכא לפני ה' וגו' בזמן שטבל ועשה הערב שמש**. (ה) מדכתיב וכי יטהר הזב מזובו וספר לו שבעת ימים וכתיב בתריה ובביום השמיני יביא שתי תורים או שני בני יונה ובא לפני ה' אל פתח אהל מועד ונתנם אל הכהן דמשמע אימתי הוא בא בטיפול הבאתן והיינו ביום השמיני דהיינו לאחר שטבל והעריב שמשו. אלמא דכי עשה הערב שמש אין דמותר ליכנס לעזרה לא עשה הערב שמש לא (ה): **אלמא קסבר טבול יום של זב כזב דמי**. דכי היכי דזב אסור ליכנס במחנה לויה דהיינו בעזרה הכי נמי טבול יום של זב: **אלא מעתה גבי נזיר**. דכתיב וגלח (ו) את ראשו ביום טהרתו ביום השביעי יגלחנו וכתיב בתריה וביום השמיני יביא שתי תורים וגו' נימא נמי הכי איתמי הוא בא בזמן שטבל והעריב שמשו אבל מקמי הכי לא: מכדי

מתני' פגלחת טומאה כיצד היה מזה בשלישי ובשביעי ומגלח בשביעי ומביא קרבנותיו בשמיני. כדכתיב בפרשה בהו קרא בזאת תורת המצורע[ג] שלאחר הזאה טעונין טבילה והיה מגלח בו ביום (ה) שביעי כדכתיב ביה[ד] וגילח ראשו ביום טהרתו ביום השביעי יגלחנו וביום השמיני יביא שתי תורים: **ואם גילח בשמיני מביא קרבנותיו בו ביום**. (ב) השמיני עצמו: **אמר לו רבי טרפון מה בין זה למצורע**. שאף כן שמינו במצורע (ג) שאף הוא תגלחת שניה בשביעי כדמפרש ביה קרא (ויקרא יד) וגילח את כל שערו ורחץ במים וטהר ויש"כ ממון לאחלו שבעת ימים וביום השביעי יגלח את כל שערו ומביא קרבנותיו בשמיני בת"כ[ה] ואם גילח בשמיני מביא קרבנותיו [6]בשמיני: **אמר לו**. אין ביניהן כלום לענין הבאת קרבן: **אלא זה**. המזיר טהרתו תלויה בימיו [3]בשביעי כיון שהחזה וטבל הוי טהור כדכתיב וגילח ראשו ביום טהרתו דמשמע שכבר הוא טהור ועומד בסהור מגלח ואפילו אם אינו מגלח בו ביום: **ומצורע טהרתו תלויה בתגלחתו**. שאם טבל קודם שמגלח עדיין אינו טהור עד שמגלח דכתיב ביה ביום השביעי יגלח את כל שערו והדר ורחץ את בשרו במים וטהר: **ונזיר אינו מביא קרבנותיו אלא ג"כ היה מעורב שמש**. שטובל בשביעי ומביא קרבנותיו בשמיני וכן אם לא טבל

ו) [כריתות י.], ג) [ל"ל יביא שתי תורים וגו'], ג) [במדבר יט], ד) [שם ו], ה) [מצורע פרשה ב], ו) [מצורע פרשה ב],

תורה אור השלם

1. וּבַיּוֹם הַשְּׁמִינִי יִקַּח לוֹ שְׁתֵּי תֹרִים אוֹ שְׁנֵי בְּנֵי יוֹנָה וּבָא לִפְנֵי יְיָ אֶל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד וּנְתָנָם אֶל הַכֹּהֵן: ויקרא טו יד
2. וּבַיּוֹם הַשְּׁמִינִי יִקַּח שְׁתֵּי תֹרִים אוֹ שְׁנֵי בְּנֵי יוֹנָה אֶל הַכֹּהֵן אֶל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד: במדבר ו י

נוסחת הריב"ן

א) בו ביום: ב) בשביעי שלו: ג) קרבנותיו בו ביום בשמיני עצמו ואינו כו': ד) והוא לטבול: ה) וה"ק עשה הערב שמש אין לא עשה הערב שמש לא הש"ל:

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה תגלחת וכו' להיינו בשביעי וכו' שתי תורים וכבש לאשם הש"ל: (ב) ד"ה ואם גילח וכו' בו ביום ביום השמיני: (ג) ד"ה אמר לו וכו' שינו במצורע בת"כ שאף הוא בתגלחת שניה שמגלח בשביעי כדמפרש וכו' שבעת ימים והיה ביום השביעי יגלח את כל שערו וכבס בגדיו ורחץ את בשרו במים וטהר: (ד) ד"ה אמר רבא הל"ל עם ד"ה דטבל וכו' במעורב שמש דשמיני ובשבתא: (ה) ד"ה אמר אביי וכו' הערב שמש דכתיב וכו' וביום השמיני יקח לו שתי תורים: (ו) ד"ה אלא וכו' וגילח ראשו כל"ל ותיבת את נמחק:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א) תוס' ד"ה אלא ל"ל ר"ע וכו' שמעתי ממך דמצורע שגלח בל"ל: ב) בא"ד בהבאת קרבנותיו אלא ג"כ. נמחק תיבת אלא ג"כ וג"כ אחר כך וכו'. אלא ד"מ: ג) ד"ה ובת"כ מצאתי כך. תיבת ובת"כ נמחק וג"כ ובספרי. אלא ד"מ: ד) בא"ד מכלל דקודם יום השמיני אסור ליכנס. נ"ב עי' אלא ד"מ דעושה מכל אלה דיבור אחד:

הגהות התוספות

1. תיבות שמעתי ממך נמחק. 2. ל"ל וכיבס את בגדיו ורחץ את בשרו במים. 3. ל"ל ושמעתי. 4. ל"ל יביא. 5. ל"ל דאף. 6. תיבות הוי טבול יום לגלח נמחק.

מד:

עין משפט נר מצוה

צא א מיי' פ"ו מהל' מחיות הלכה יא סמג עשין קכו:

צא ב מיי' שם פ"ח הל' ה:

צב ג מיי' פי"ח מהל' טומאת צרעת הל' ד וע"ש בהגהות וכ"מ [וס"ד מהל' מחוסרי כפרה הלכה ב]:

צג ד מיי' פ"ו מהל' מחיות הלכה יג:

פי' הרא"ש

תגלחת הטומאה כיצד. נזיר שנטמא כיצד הוא מגלח. מגלח בז' ומביא קרבן בח' כדכתיב וגלח ראשו ביום טהרתו ביום הז' יגלחנו. וביום הח' יביא ב' תורים וכבש לאשם: מה בין זה למצורע דכתיב בפ' מצורע בתגלחת ב' והיה ביום הז' יגלח את כל שערו וכבס בגדיו ורחץ את בשרו במים וטהר וביום הח' יביא ב' תורים וכבשה. וקי"ל במצורע דאם גלח בח' מביא קרבנותיו בט': א"ל שזה טהרתו תלויה ביומו. נזיר טהרתו תלויה בהזאת ג' וז' ובטבילה. הלכך כיון שנטהר בז' אע"פ שלא גילח עד יום הח' מביא קרבנותיו בו ביום: אבל מצורע שהרתו תלויה בתגלחתו. כדכתיב ביום הז' יגלח את כל שערו. והדר כתיב ורחץ בשרו במים וטהר ואם טבל עד שלא גילח לא עלתה לו טבילה הלכך אם גילח בח' אבתי צריך הערב שמש. הלכך אינו יכול להביא קרבנותיו עד תשיעי: קבל מניה ר"ט מר"ע. ת"ש דתני הלל גלח בח' מביא קרבנותיו בט'. ואי ס"ד קבל מניה הך ברייתא דלא כמאן. ופקים ליה לתלמודא דגבי נזיר מתניא וגם קים ליה דאחר המשנה נשנית לפי שהמשניות נשנו קודם הברייתות: הא דלא טבל בז' עד יום הח' ובעודו טבול יום לא יוכל להביא קרבנותיו. ותמיה לי אמאי נקט גלח בח' אף אם גלח בז' נמי דבטבילה תליא מילתא. אלא דאורחא דמלתא נקט שדרכו לגלח ביום טהרתו: הא דתניא ובא לפני ה' וגו' גבי זב כתיב בפ' תורת המצורע וכי יטהר הזב מזובו וספר ז' ימים לטהרתו וכבס בגדיו ורחץ בשרו במים וביום הח' יקח לו ב' תורים ובא [לו] לפני ה' אל פתח אהל מועד (ונתן אותם) [ונתנם] אל הכהן: כיצד הוא בא כשטבל מבע"י ועשה לו הערב שמש. ובת"כ היא כתובה כך. יכול יטבול בו ביום. כלומר שיוכל להמתין עד יום הח' ת"ל ובא לפני ה' זה שער ניקנור. כיצד הוא בא אלא א"כ טבל מבע"י והעריב השמש. שער ניקנור הוא שער שנכנסים בו מעזרת נשים למחנה שכינה. ושער ניקנור לא נתקדש כדין מחנה שכינה ויש לו דין מחנה לויה כדאמר בפסחים פ' אלו דברים. וע"כ האי לפני ה' היינו שער ניקנור דאין לומר לפני ה' בעזרה ממש שהרי מחוסר כפורים הוא. ואמרינן בשמעתין עוד טומאתו בו לדבות מחוסר כפורים שחייב כרת אם נכנס למחנה שכינה. והאי דפשיטא ליה לתנא דהאי טבול יום אינו נכנס למחנה לויה אע"ג דטבול יום דמת ודשרץ נכנס כדמשמע בסמוך משום דמשמעותיה דקרא משמע הכי ובא לפני ה' ביום הח' אבל קודם לכן לא: אלמא טבילה דזב כזב דמי. ואפילו טבול יום דזב בעל ב' ראיות הואיל וטומאתו יוצאת עליו מגופו דכיון דלא אסיק אדעתיה דחמיר האי טבול יום משום דהוי גם מחוסר כפרה א"כ אין חלוק בין טבול יום דזב בעל ב' ראיות לבעל ג' ראיות. ובהאי קרא נמי כתיב מזובו דדרשינן מקצת זובו דהיינו זב בעל ב' ראיות: ואמינא להון אנא אלא מעתה. לפי סברתכם דמה שאומר בברייתא כיצד הוא בא אא"כ טבל מבע"י ועשה הערב שמש היינו משום דכתיב ובא לפני ה' בתר וכי יטהר. גבי נזיר נמי דכתיב בפ' נשא גבי נזיר טמא ביום הז' יגלחנו וביום הח' יביא ב' תורים או ב' בני יונה אל הכהן אל פתח אהל

ט"ל אם לא גלח. 7. ל"ל דמזיר. 8. ל"ל מאן תניא. 9. ל"ל מיירי שהמתין. 10. ל"ל דהואיל. 11. ל"ל בעודו. 12. ל"ל הא דתניא ובא לפני ה' וגו'. גבי זב כו'. 13. תיבת שמיני נמחק. 14. גירסת כל הראשונים ובא לפני ה' זה שער ניקנור כילד כו'. 15. ל"ל אלא אם כן. 16. ל"ל וכן איתא. 17. ל"ל טובל יום דזב כזב. 18. ל"ל אסור. 19. ל"ל ופ"מ. 20. ל"ל לטובל. 21. ל"ל דלא. 22. ל"ל אין. 23. ל"ל שרגו. 24. ל"ל גבי נזיר נמי דכתיב.

מכדי שערי ניקנור. שסם עולין כל מחוסרי כפרה כדגרסינן במסכת סוטה בפרק קמא (דף ז.) מעלין אותה לשערי מזרח לשער ניקנור שסם משקין את הסוטות ומטהרין את היולדות ומטהרין את המצורעים וה"ה לשאר מחוסרי כפרה כגון זבין וזבות כדמפרש התם בגמ' [מ.]:

[היכא] הוו קיימי בשערי לוייה. ואילו במחנה לוייה אפי' מת עצמו היה יכול ליכנס והאי נזיר טומאת מת הוה ואמאי אינו יכול ליכנס עד דעביד הערב שמש אלא מדהכא לאו דווקא התם נמי לאו דווקא לגבי זב ואפילו לא העריב שמשו כיון דעבל יכול ליכנס לשם: ה"ג **לעולם טבול יום של זב כזב דמי ואפ"ה כיון דמחוסר כפרה לא עייל ואי במחנה לוייה קאי אמאי קא קרי ליה אהל מועד למימרא מה התם מחוסר כפרה לא עייל אף למחנה לוייה נמי מחוסר כפרה לא עייל והתם מנלן דתניא תמא יהיה לרבות טבול יום עוד טומאתו בו לרבות מחוסר כפרה: מתני' תגלחת הטהרה כיצד היה מביא ג' בהמות חטאת עולה ושלמים ושוחט את השלמים ומגלח עליהם דברי רבי יהודה רבי אלעזר אומר לא היה מגלח אלא על החטאת שהחטאת קודמת בכל מקום ואם גלח על אחת משלשתן יצא רשב"ג אומר הביא ג' בהמות ולא פירש הראויה לחטאת תקרב חטאת לעולה תקרב עולה לשלמים תקרב שלמים: גמ' ת"ר וגלח הנזיר פתח אהל מועד וגו' בשלמים הכתוב מדבר שנאמר ושחטו פתח אהל מועד אתה אומר בשלמים הכתוב מדבר או אינו אלא פתח אהל מועד ממש אמרת אם כן דרך בזיון הוא [א] רבי יאשיה אומר אינו צריך הרי אמרה תורה לא תעלה במעלות על מזבחי ק"ו לדרך בזיון [נ"א במדרש בפרשה נשא (ד' רמ"ב) וגלח הנזיר רבי יאשיה אומר בשלמים הכתוב מדבר או אינו וכו' אם כך אמרה תורה לא תעלה וכו' ק"ו לדבר שלא יגלח פתח אהל מועד אלא בשלמים הכתוב מדבר] ר' יצחק אומר אינו צריך הרי הוא אומר ולקח את שער ראש נזרו ונתן על האש וגו' מי שאינו מחוסר אלא לקיחה ונתינה יצא זה שהוא מחוסר לקיחה הבאה ונתינה [ב] איכא דאמרי רבי יצחק אומר בשלמים הכתוב מדבר אתה אומר בשלמים הכתוב מדבר או אינו אלא פתח אהל מועד ממש תלמוד לומר ולקח את שער ראש נזרו מקום שהיה מבשל שם היה מגלח אבא חנן אומר משום רבי אליעזר וגלח הנזיר פתח אהל מועד כל זמן שאין פתח אהל מועד פתוח אינו מגלח ר"ש שזורי אומר וגלח הנזיר פתח אהל מועד ולא נזירה שמא

מכדי שערי ניקנור היכא קיימין בשערי לוייה [ו]**והתניא** [א]**טמא מת מותר ליכנס במחנה לוייה ולא טמא מת בלבד אלא** [ב]**אפי' מת עצמו שנאמר** [1]**ויקח משה את עצמות יוסף עמו מאי עמו עמו במחיצתו עמו במחנה לוייה אלא (אמר אביי) טבול יום של זב כזב דמי ואפ"ה כיון דמחוסר כפרה לא עייל ואי במחנה לוייה קאי אמאי קא קרי ליה אהל מועד למימרא מה התם מחוסר כפרה לא עייל אף למחנה לוייה נמי מחוסר כפרה לא עייל והתם מנלן** [ג]**דתניא** [2]**טמא יהיה** [ד]**לרבות טבול יום עוד טומאתו בו** [ה]**לרבות מחוסר כפרה: מתני' תגלחת הטהרה** [ו]**כיצד היה מביא ג' בהמות חטאת עולה ושלמים ושוחט את השלמים ומגלח עליהם דברי רבי יהודה רבי אלעזר אומר לא היה מגלח אלא על החטאת שהחטאת קודמת בכל מקום** [ז]**ואם גלח על** (ח) **אחת משלשתן יצא** [ח]**רשב"ג אומר** [ט]**הביא ג' בהמות ולא פירש הראויה לחטאת תקרב חטאת לעולה תקרב עולה לשלמים תקרב שלמים: גמ' ת"ר** [1]**וגלח הנזיר פתח אהל מועד וגו' בשלמים הכתוב מדבר שנאמר** [4]**ושחטו פתח אהל מועד אתה אומר בשלמים הכתוב מדבר או אינו אלא פתח אהל מועד ממש** [5]**אמרת אם כן דרך בזיון הוא** [א] **רבי יאשיה אומר אינו צריך הרי אמרה תורה** [5]**לא תעלה במעלות על מזבחי ק"ו לדרך בזיון** [ב][נ"א במדרש בפרשה נשא (ד' רמ"ב) **וגלח הנזיר רבי יאשיה אומר בשלמים הכתוב מדבר או אינו וכו' אם כך אמרה תורה לא תעלה וכו' ק"ו לדבר שלא יגלח פתח אהל מועד אלא בשלמים הכתוב מדבר] ר' יצחק אומר אינו צריך הרי הוא אומר** [6]**ולקח את שער ראש נזרו ונתן על האש וגו' מי שאינו מחוסר אלא לקיחה ונתינה יצא זה שהוא מחוסר לקיחה הבאה ונתינה** [ג] **איכא דאמרי רבי יצחק אומר בשלמים הכתוב מדבר אתה אומר בשלמים הכתוב מדבר או אינו אלא פתח אהל מועד ממש תלמוד לומר ולקח את שער ראש נזרו מקום שהיה מבשל שם היה מגלח אבא חנן אומר משום רבי אליעזר וגלח הנזיר פתח אהל מועד כל זמן שאין פתח אהל מועד פתוח אינו מגלח ר"ש שזורי אומר וגלח הנזיר פתח אהל מועד ולא נזירה**

שער ניקנור [1]. שהיא עזרת נשים ועד שם מחנה לוייה כדאמר בפסחים בפרק כיצד צולין (דף פה.): שער ניקנור לא נתקדש [בקדושת] מחנה שכינה ויש לו דין מחנה לוייה ועל כרחך הא [דכתיב וגלח] לפני ה' [2] שער ניקנור הוא [דאין לומר] לפני ה' בעזרה ממש שהרי מחוסר כפרה הוא [ואמרינן] בגמרון עוד טומאתו בו לרבות מחוסרי כפורים שחייב כרת אם נכנס למחנה שכינה:

מכדי שער ניקנור כו'. וכי היכי דהתם לא תוכל לדקדק מכלל דעד יום [השמיני] אסור ליכנס דהא ליתא כדמפרש ואזיל אלא הא ודאי כי נקיטו קרא ויום השמיני יביא להודיע לנו זמן הבאת קרבנות ולא בא לאוסרו ליכנס שם קודם לכן וגבי זב נמי אכתי מנא ליה לתנא לאסור ליכנס וה"ה [דאיכא] [3] למימר פתח אהל מועד א) וי"ל פתח ההיכל דלשכתן גבי שלמים ושחטו פתח אהל מועד ודרשינן בזבחים (דף נה.): [שיהיו] לנתות ההיכל פתוחין ולעולם אימא לך דודאי טבול יום דמת אסור ליכנס לא מיקרי מחנה שכינה וי"ל [4] דלהא לא מיקטרינן ב) (לגמרא) דהא כתיב טומאת יהיה לרבות טבול יום דנפקא לן בסמוך דכל טבול יום אסור ליכנס במחנה שכינה אלא ודאי בא הכתוב לומר זמן הבאת קרבנות בשמיני ולא קודם לה [5] ולא לאסרו ליכנס ה"נ יימא הכי: ה"ג **אלא אמר אביי טבול יום דזב לאו כזב דמי ואפ"ה כיון דמחוסר כפרה לא עייל.** [1] אבל הא דס"ל (נגמרא) [6] לא כזב דמי לענין דשחטיון וזורקין עליו ומ"מ אסור ליכנס הואיל ומחוסר כפורים לא עייל ד) במחנה לוייה: **ואי** [במחנה לוייה קאי]. כלומר דאם מותר ליכנס במחנה לוייה אמאי ליקרי ליה אהל מועד בהרי במחנה לוייה הכתוב מדבר ע"כ במחנה? [7] שכינה הוא זה שאסור? [8] ליכנס כ"ז שהוא מחוסר כפורים ואמאי קרי ליה פתח אהל מועד דמשמע תוך העזרה לפני ההיכל כמו ושחטו פתח אהל מועד הכתוב בשלמים שנשחטו תוך העזרה למימרא מה אהל מועד מחוסר כפורים לא עייל ואהל מועד מגלן דכתיב טמא יהיה לרבות טבול יום? [9] שאסור ליכנס במחנה שכינה ה) הרי מוזר מבני ומשני [10] דברי חכיריו דרב נתן ממה? [11] שהיו [אומרים מקבלת נכס] אלא קסבר טבול יום דזב כזב ומה? [12] שלא פירשה? [13] היאך היה מוכיח דטבול יום כזב? [14] (אסור) דזב אסור ליכנס אל פתח אהל מועד ומזיר יכול ליכנס במחנה שכינה שהרי לא מחוסר כפורים הוא אלא למי שטומאתה יוצאה מגופו: **תגלחת** טהרה כיצד מביא חטאת עולה ושלמים ושוחט את השלמים ומגלח עליהם. וגרלה דטעמא משום דדרשינן בגמ' וגלח פתח אהל מועד [במה שנאמר בו] אהל מועד דהיינו שלמים יגלח דין הוא שיקדומו וקשה א"כ למה הקדים חטאת ועולה לשלמים [1]:

רבי אליעזר אומר לא היה מגלח אלא על החטאת שהחטאת קודמת בכל מקום לעולה ושלמים. [כדאלמרי'] בפרק כל התדיר (זבחים נ.): **הראויה לחטאת.** כגון: לעולה. וכגון: לשלמים. אול:

גמ' ת"ר וגלח הנזיר פתח אהל מועד בשלמים הכתוב מדבר. על השלמים הוא אומר שיהא מגלח שהרי נאמר כאן פתח אהל מועד ולא מצינו אחר קדשים טעונין פתח אהל מועד אלא [1] לשלמים בלבד בשביל שהן דורון וכדרב יהודה אמר שמואל ושחטו פתח אהל מועד בזמן שהוא פתוח ולא בזמן שהוא נעול מכאן לשלמים ששחטן קודם פתיחת אהל ההיכל שפקולין (ערוכין דף ב.): **או אינו אלא פתח אהל מועד** [2]. בפתח ההיכל יהא מגלח ולא במקום אחר: **אמרת אם כן.** אלא יהא מגלח אלא בפתח ההיכל זהו דרך בזיון ואי אתה רשאי: **רבי יאשיה אומר אינו צריך.** נומר מכאן [1] שאסור דרך בזיון דמדוכתא אחריתי נפקא דכתיב לא תעלה במעלות על מזבחי אלא דרך כבש אלא בגלות בשר ערוה עליו ק"ו אלא יבוא בו דרך בזיון: **ר' יצחק אומר אינו צריך.** נומר דמשום שהוא בזיון לא יגלח [2] אפתח ההיכל שאפי' לא יהא בו בזיון אינו יכול לגלח אלא מבחוץ דכתיב ולקח את שער ראש נזרו וגו': **יצא זה.** שאם יהא מגלח על פתח ההיכל שמחוסר לקיחה והבאה לעזרה ונתינה תחת הדוד אלכך אינו יכול לגלח אלא בצד הדוד של שלמים ואמאי דכתיב וגלח הנזיר פתח אהל מועד בשלמים הכתוב מדבר: **אבא חנן אומר.** לכך נאמר בו פתח שאינו יכול לגלח כל זמן שאין פתח אהל מועד פתוח: **נזיר ולא נזירה.** שהאשה [3] לא מגלחת בעזרה אלא במדינה כלי

צד א ב מיי' פ"ז מהל' בית הבחירה הלכה עו ופ"ג מהל' מקדש הל' ד סמג לאוין ד:
צה ג ד מיי' פ"ג מהל' איסורי מזבח הל' ז ופ"ז מהל' בית הבחירה הל' יח:
צו ה מיי' פ"ח מהל' מילה הל' ו סמג עשין קכו:
צז ו מיי' שם הל' ב וע"ש בכ"מ ומיי' פ"ט מהל' תמידין ומוספין הל' ו:
צח ז מיי' פ"ח מהל' מילה הל' ב סמג עשין קכו:
צט ח מיי' שם הל' ו סמג שם:
ק ט י מיי' שם הלכה ג:

תורה אור השלם

1. וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת עַצְמוֹת יוֹסֵף עִמּוֹ כִּי הַשְׁבֵּעַ הִשְׁבִּיעַ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר פָּקֹד יִפְקֹד אֱלֹהִים אֶתְכֶם וְהַעֲלִיתֶם אֶת עַצְמֹתַי מִזֶּה אִתְּכֶם: שמות יג יט
2. כָּל הַנֹּגֵעַ בְּמֵת בְּנֶפֶשׁ הָאָדָם אֲשֶׁר יָמוּת וְלֹא יִתְחַטָּא אֶת מִשְׁכַּן יְיָ טֻמָּא וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מִיִּשְׂרָאֵל כִּי מֵי נִדָּה לֹא זֹרַק עָלָיו טָמֵא יִהְיֶה עוֹד טֻמְאָתוֹ בוֹ: במדבר יט יג
3. וְגִלַּח הַנָּזִיר פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד אֶת רֹאשׁ נִזְרוֹ וְלָקַח אֶת שְׂעַר רֹאשׁ נִזְרוֹ וְנָתַן עַל הָאֵשׁ אֲשֶׁר תַּחַת זֶבַח הַשְּׁלָמִים: במדבר ו יח
4. וְסָמַךְ יָדוֹ עַל רֹאשׁ קָרְבָּנוֹ וְשָׁחֹט פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד וְזָרְקוּ בְנֵי אַהֲרֹן הַכֹּהֲנִים אֶת הַדָּם עַל הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב: ויקרא ג ב
5. וְלֹא תַעֲלֶה בְמַעֲלֹת עַל מִזְבְּחִי אֲשֶׁר לֹא תִגָּלֶה עֶרְוָתְךָ עָלָיו: שמות כ כב
6. וְגִלַּח הַנָּזִיר פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד אֶת רֹאשׁ נִזְרוֹ וְלָקַח אֶת שְׂעַר רֹאשׁ נִזְרוֹ וְנָתַן עַל הָאֵשׁ אֲשֶׁר תַּחַת זֶבַח הַשְּׁלָמִים: במדבר ו יח

פי' הרא"ש

מועד הכי נמי: איתתי הוא מביא. כשטבל אי הערב שמשו: מכדי שער ניקנור וכו' והתם ודאי א"א כלל לדקדק דעד יום ה' אסור ליכנס אלא הא דכתיב ויביום ה' יביא לא לאוסרו ליכנס קודם אלא להודיע זמן הבאת קרבנות ואפי' גבי זב מנ"ל לתנא דאסור לכנוס: אלא אמר אביי טבול [יום] דזב לאו כזב דמי וטבול יום דזב בעל ב' ראיות כיון דלאו מחוסר כפרה הוא לאחר שטבל מותר לכנוס למחנה לויה ובריתה לאו מייתורא דקרא דייק דאורחיה דקרא למכתב הכי ובא לפני ה': ואפ"ה. דטבול יום דזב בעל ב' ראיות מותר לכנוס האי טבול יום דבעל ג' ראיות אסור ליכנס: האי במחנה לוייה קאי ואמאי קרי ליה פתח אהל מועד כלו' האי דפשיטא ליה לתנא דאסור ליכנס לשער ניקנור עד שיטביל ויערב שמשו מקרא קא דייק. דמחוסר כפרה למחנה לוייה קאי בשער ניקנור דמחוסר כפורים אסור לכנוס למחנה שכינה: ואמאי קרי ליה אהל מועד למימרא מה אהל מועד מחוסר כפרה לא עייל אע"ג דהערב שמשו אף התם נמי פי' בשער ניקנור פי' האי מחוסר כפורים כיון דלא הערב שמשו דאיכא תרתי מחוסר כפרה וטבול יום לא עייל דתניא טמא יהיה בפ' זאת חוקת בפ' פרה כתיב לרבות טבול יום שאסור לכנס למחנה שכינה עוד טומאתו בו לרבות מחוסר

נוסחת הריב"ן

ח) יכול ליכנס למחנה לויה הא כי' משום דהוי מחוסר כפרה כו' דאמרת להתם אל פתח כו': ט) אמאי: ג) אל פתח אהל: ז) שאין יכול ליכנס עד שיערב שמשו הס"ד: ה) דאמ"ג: ו) שנאמר: ז) בפתח היכל כו' ולא נזרו ונתן וגו': ח) שהאשה מיירא מגלחת במדינה ולא בעזרה:

הגהות הב"ח

(א) במשנה על אחד משלשתן: (ב) רש"י ד"ה ה"ג לעולם וכו' והא נמי דאמרת דהתם נמי כתיב אל פתח אהל וכו' משמעי קרא אמאי קרי: (ג) ד"ה אי אינו וכו' מועד ממש בפתח ההיכל:

הגהות הגר"א

[א] גמ' מ"כ דרך בזיון הוא והרי אמרה תורה כו' ק"ו לדרך בזיון דגרי' יאשיה ר' יצחק אומר ל"ל ושביעתיים נ"ג: [ב] שם (איכא דאמרי אינו כו' עד היה מגלח) תא"מ (דהיינו נמי לגיסא אלא נמרא. ובספרי איתא כלישנא נמרא. ומצינו נכ"מ בש"ס תרי לישני שאין נ"מ ביניהם אלא בגזון. אך מרש"י ותוס' נראה דל"ג נ"ב מדלא פי' כלום על זה):

הגהות מהר"ב רנשבורג

[א] תוד"ה מכדי וכו' פתח אהל מועד ר"ל כל"ל עי' מ"מ: [ב] באר"ד ור"ל דלהא לא אצטריך לגמרא. תיפא לגמרא נמתק וכ"ב לתפנו: ג] ד"ה ה"ג וכו' כיון דמחוסר כפרה כו' אבל אמי דס"ל נאמר. מן מיפא אבל עד נאמר נמתק וכ"ב אפי' אי נאמר דס"ל. אל מ"מ: ד] באר"ד לא כזב דמי וכו' ממחנה לויה. נמתק בממחנה לויה: ה] ד"ה ואי וכו' אשמור ליכנס במחנה שכינה. כאן הס"ד ואח"כ מה"ל הרי חוזר. ועי' בא"מ שהאריך בהגה"ה ופי' דברי תוס' אלה המתמיהים:

הגהות התוספות

1. דיבור זה שייך לעמוד הקודם אחר ד"ה אמר אביי ועי' בפי' הרא"ש ז"ל. 2. ל"ל ועל כרחך הא לפני ה'. 3. ל"ל והא דליכא. 4. ל"ל ר"ל. 5. ל"ל לו. 6. תמיהא אבל עד תיפא נאמר נמתק. וי"ל כלומר. 7. ל"ל דהא במחנה. 8. ל"ל הוא אסור. 9. ל"ל עוד טומאתו בו לרבות מחוסר כיפורים אשמור כו'. 10. ל"ל ומתר ותיפא ומשני נמתק. 11. ל"ל משני דברים, ממה שהיו כו'. 12. ל"ל ומתה. 13. ל"ל פירשו. 14. תיפא כזב נמתק. 15. ל"ל ואחרי.

מוסף רש"י

במחנה לויה. כל הר הבית חוץ לחומת העזרה (פסחים סז.) דהא עזרת נשים וגם שער ניקנור לא נתקדשו בקדושת עזרה והרי הן כשאר הר הבית (פסחים סז.). עמו במחיצתו. ומשה לוי היה (פסחים סז.) וכמדבר נמי היו ג' מחנות, לפנים מן הקלעים מחנה שכינה, והלוים יתו סביב למשכן העדות (במדבר ב) זה מחנה לויה, והדגלים ג' פרקפות זה מחנה ישראל, ומשה היה לוי וקאמר עמו (סוטה כ.). לרבות טבול יום. שאם נכנס למקדש עונש כרת (חכות ח). לרבות מחוסר כפרה. מאומן שומאת הלרעות קרבן וטבול והעריב שמשו וא הכיח כפרתו ונכנס למקדש חייב, ואלרבנן עומאות הן הטעונות קרבן, הזב והזכה והיולדת והמצורע (חכות ח). ואם גלח על אחת משלשתן יצא. מטאת או עולה או שלמים, דג' קרבנות כתובין בו ואמרינן בספרי דרב ואחר שמה הנזיר יין, אחר מעשה ימדי (ערכין כא. וכעי"ז נדרים ד: חבוחים ח.).

נתינה תחת הדוד אבל בתגלחת הטומאה לא היה משלח תחת הדוד של אשם (והחטאת) הענוף דלא כתיב נתינת שער תחת הדוד אלא (בנזיר טהרה): הכל משלחים טהור במקדש ובמדינה וטמא במקדש חוץ מן הטמא שבמדינה כדמפ' בגמ' מפני ששעורו נקבר בדאי' בשלהי תמורה: בשאם הכתוב מדבר כלומר וגלח הנזיר כל ובה שנאמר בו פתח אהל מועד ואליבא דר' יהודה דתמאי': ר' יאשיה אומר אינו צריך. כלומר אינו צריך לאוסרו מסברא אלא מק"ו יש לדרוש שאין לנהוג מנהג בזיון שהרי אומר לא תעלה במעלות אפי' בשעת עבודה הזהירה תורה שלא תגלה ערותו לעצים ולאבנים כ"ש שלא יגלה פתח אהל מועד ובספרי אין כתוב בו ר' יאשיה או' אלא כולה מדברי ת"ק והכי איתא התם או אינו אלא פני אהל מועד אמרת דרך בזיון הוא או אינו אלא פתח אהל מועד ממש כלומר שאין להוציא הפסוק ממשמעותו בשביל סברא ת"ל ולא תעלה במעלות: ולא מי שמחוסר לקיחה הבאה ונתינה רוה מחוסר הבאה מפני אהל מועד עד מקום שהוא מבשל השלמים בלשכת הנזירים תמיה לי ומגלן שאינו מבשלו פני אהל מועד בזמן שהוא פתוח דע"כ אפי' תגלחת נמי: ונגלח הנזיר פתח אהל מועד כל זמן שאינו פתוח דע"כ פני אהל מועד לאו דווקא שהוא מגהג בזיון. וג"ל דס"ל דמגלח על החטאת הלכך לא אצטריך פני אהל מועד אלא לבזמן שהוא פתוח: ונגלח הנזיר ולא נזירה סבירא ליה דלפני אהל מועד היה מגלח דאי לא דוקא פני אהל מועד (יחלה) [יכולה] לגלח במקום צנוע ופליג